

SAKSUTREDNING

Arkivreferanse: 2026/638-1

Saksbehandler:
Simen Kleiven

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
2026/58	20.10.2026	Formannskapet

Hovedplan vann og avløp - gjennomgang før høring

Vedlegg

- 1 Hovedplan vann og avløp Sel kommune 2027-2036
- 2 Vedlegg1_Handlingsplan investeringstiltak 2027-2036_versjon 2026-10-15-3

Saksutredning

Hovedplan vann og avløp er kommunens overordnede styringsdokument for vann- og avløpstjenestene. Planen skal gi en samlet oversikt over status, utfordringer og være et viktig grunnlag for kommunens økonomiplanlegging og prioritering av investeringer. For å sikre medvirkning legges det opp til at hovedplan vann og avløp blir lagt ut på høring.

Hovedplanen beskriver et betydelig fornyelsesbehov i kommunens vann- og avløpsinfrastruktur. Det teoretiske fornyelsesbehovet på vannforsyningsnettet er beregnet til om lag 1,6 prosent av ledningsnettet per år, tilsvarende om lag 1 670 meter årlig. Dette er et teoretisk beregningstall og ikke en ferdig prioriteringsliste. Saneringsbehovet på avløpsnettet antas å være i samme størrelsesorden som vannforsyningsnettet. Faktiske prioriteringer må også baseres på driftserfaringer, brudd, tilstand, risiko, konsekvenser og lokale forhold.

I perioden 2015–2023 er det sanert om lag 3 150 meter vannledning og 1 340 meter avløpsledning. Dette tilsvarer i gjennomsnitt om lag 350 meter vannledning og 150 meter avløpsledning per år. Fornyelsestakten har dermed over tid vært lavere enn det teoretiske behovet, noe som bidrar til at det fortsatt er et betydelig etterslep.

Etterslepet gjelder ikke bare selve ledningenes alder. Flere steder er det kjent at ledningsanlegg ligger i områder med dårlige grunnforhold eller eldre fyllmasser, blant annet barkfyllinger. Dette kan føre til setninger og dårligere vegstandard, samtidig som ledningsnettets faktiske tilstand kan være dårligere enn det alder og materialtype alene tilsier.

Det er derfor nødvendig med en mer helhetlig prioritering av tiltakene. Antall registrerte avvik på ledningsnettet kan ikke alene avgjøre hvilke områder som skal prioriteres. Risiko for svikt i vannforsyningen, konsekvenser ved avløpsutslipp, ledningsnettets tilstand, vegtilstand, grunnforhold, beredskap og muligheten for å samordne tiltak med andre prosjekter må inngå i vurderingen.

Dette er særlig aktuelt for Hjellum. Området har over flere år vært vurdert som et mulig saneringsområde, men har ikke nødvendigvis hatt de største tekniske avvikene sammenlignet med andre områder. Samtidig har vegforholdene utviklet seg betydelig negativt, blant annet som følge av setninger i barkfylling rundt ledningsnett. Når vegen nå må oppgraderes, er det hensiktsmessig å gjennomføre VA-sanering samtidig. På denne måten unngås det at kommunen først investerer betydelige midler i veg og deretter må grave opp igjen for å fornye VA-anlegget.

Tilsvarende problemstillinger gjelder blant annet Slettmorken. Samtidig er det områder med større tekniske avvik som også må prioriteres, blant annet Plassjordet og Dahle vest. Prioriteringen må derfor baseres på en samlet vurdering av risiko, tilstand, konsekvens og muligheten for samordning med andre tiltak.

Vannforsyning og beredskap

Kommunens vannforsyning har generelt god kapasitet og tilfredsstillende kvalitet, men det er behov for fortsatt arbeid med blant annet lekkasjereduksjon, fornyelse av ledningsnett og sikring av forsyningen.

Flere av høydebassengene er fra 1960- og 1970-tallet og har behov for rehabilitering. Det gjelder blant annet anlegg hvor det er registrert til dels betydelige tekniske og bygningsmessige utfordringer. Høydebassengene er samtidig sentrale for kommunens forsyningssikkerhet.

Sandbumoen høydebasseng er under bygging og skal etter planen ferdigstilles i 2027. Det er dermed ikke et nytt framtidig prosjekt, men det gjenstår arbeider som er lagt inn i handlingsplanen for 2027. I tillegg er det lagt inn en pott på 33 mill.kr. i planperioden for renovering og utbedring av feil og svakheter som ble avdekket under en tilstandskartlegging av høydebassenger i 2022.

Planen legger også opp til tiltak for å redusere sårbarheten mot uønskede hendelser. Dette omfatter blant annet innbruddsalarm ved vannverk og høydebasseng, fysisk sikring av enkelte anlegg og andre tiltak som følger av ROS-arbeidet for vannforsyningen.

Det er videre behov for akutte oppgraderinger av ledningsnett og tiltak som følger av ROS-vann. I handlingsplanen er det lagt opp til en samlet ramme på 50 mill. kroner til slike tiltak i planperioden, fordelt på 40 mill. kroner til vann og 10 mill. kroner til avløp.

Avløp og renseanlegg

Kommunens avløpssystem består av et omfattende ledningsnett og 41 kommunale avløpsspumpestasjoner. Flere av pumpestasjonene er eldre og har behov for større rehabilitering eller utskifting. Mange ligger også i områder som er utsatt for flom.

Det er behov for å øke graden av overvåking av pumpestasjonene. Videre må eldre pumpestasjoner rehabiliteres eller erstattes, og lekkasjer på avløpsnett må reduseres for å begrense innlekking, overløp og unødvendig belastning på renseanleggene.

Otta renseanlegg er fra 1979 og har behov for større rehabilitering. Anlegget hadde i 2025 en PE-belastning på 6220 (årsrapport for 2025). Utslippstillatelsen er på 10.000 PE. Dagens kapasitet er derfor tilstrekkelig, men anleggets alder tilsier at større tiltak må forventes.

Samtidig kan videre utvikling av Otta og nye større næringsetableringer få betydning for framtidig rensebehov. Dersom belastningen øker til et nivå hvor krav om nitrogenrensing utløses (det vil si overskrider 10.000 PE), kan kommunen få behov for et betydelig større renseanlegg. Dette kan bli en investering i flere-hundremillionersklassen, og dagens plassering kan samtidig bli utfordrende fordi renseanlegget ligger lavt i terrenget og er utsatt ved flom. Dalir slakteri fikk i 2025 tillatelse til å slippe på slakteriavløpsvann tilsvarende en øvre ramme på 4000 PE til kommunalt avløpsnett. Dette gjør at PE-belastningen til renseanlegget kommer tett opp mot øvre grense på 10.000 pe. Det blir derfor svært viktig med et tett samarbeid mellom kommunen og slakteriet framover, for å sikre at slakteriets interne rensing før påslipp til avløpsnettet fungerer, og at ikke påslippsmengdene overskrider 4000 PE.

Det er altså ikke lagt opp til større oppgraderinger av Otta renseanlegg i denne planperioden. Behov for nytt renseanlegg med nitrogenrensing er imidlertid en mulig konsekvens av utviklingen i kommunen, og det er viktig at dette tas med i den langsiktige planleggingen.

Overvann og flomsikring

Overvann er en stadig viktigere del av kommunens VA-planlegging. Kommunen har om lag 32 km kommunalt overvannsnett, hovedsakelig i Otta sentrum. Store deler av nettet er ikke dimensjonert for nåtidens overvannsmengder, og kapasiteten kan derfor være utilstrekkelig ved større nedbørshendelser.

Otta sentrum er særlig utsatt for flom, og det har vært større flomhendelser blant annet i 2011, 2013, 2018 og 2023. Det planlegges flomsikring av Otta sentrum, og dette vil få direkte betydning for kommunens VA-anlegg.

Innenfor en framtidig flomsikring må overvannssystemet kunne håndtere vann også når vannstanden i Lågen/Ottaelva er høy. Dette kan innebære behov for nye overvannsledninger og pumpestasjoner. Det må også etableres gode løsninger for overflateavrenning fra områdene ovenfor sentrum.

Overvannsnettet i nedslagsfeltet mot flomsikringen må derfor ferdigstilles i planperioden slik at systemet er klart dersom NVE gir klarsignal for gjennomføring av flomsikringen.

Dette innebærer at det er stor sannsynlighet for at flomsikringsprosjektet vil påvirke prioriteringen og økonomien i planperioden. Det kan bli nødvendig enten å øke investeringsrammene eller å omprioritere andre tiltak.

En slik omprioritering eller økning i investeringsnivået trenger imidlertid ikke være negativ. Deler av eksisterende overvannsnett er i dårlig tilstand og har uansett behov for fornyelse. Dersom vann-, avløps- og overvannstiltak kan gjennomføres samlet i fellesgrøfter, kan kommunen samtidig fornye ledningsnett som allerede har et dokumentert behov for tiltak. Dette kan redusere behovet for å grave opp de samme områdene flere ganger og gi en bedre samlet økonomi.

Det er samtidig viktig å skille mellom tiltak som gjelder vann og avløp og rene overvannstiltak. Rene overvannstiltak kan ikke finansieres gjennom selvkosttjenestene for vann og avløp. Dette må ivaretas i den videre økonomiske planleggingen.

Samlet investeringsbehov

Handlingsplanen viser et samlet identifisert investeringsbehov for vann og avløp på om lag **536 mill. kroner** i planperioden.

Fordelingen er:

- **Vann: 286 mill. kroner**
- **Avløp: 250 mill. kroner**
- **Totalt: 536 mill. kroner**

De årlige beløpene i handlingsplanen er en periodisering av dette samlede investeringsbehovet, og representerer ikke tillegg til de 536 mill. kronene.

Planlagt periodisering er:

År	Vann (mill. kr)	Avløp (mill. kr)	Totalt (mill. kr)
2027	37,0	23,0	60,0
2028	23,0	24,0	47,0
2029	24,0	28,0	52,0
2030	27,0	23,0	50,0
2031	31,0	26,0	57,0
2032	29,0	24,0	53,0
2033	29,0	26,0	55,0
2034	29,0	26,0	55,0
2035	29,0	26,0	55,0
2036	29,0	26,0	55,0
Totalt	287,0	252,0	539,0

Handlingsplanen inneholder blant annet større tiltak som VA-sanering på Hjellum og Dahle vest, sanering mellom Ulvolden og Skansen, ferdigstilling av Sandbumoen høydebasseng, rehabilitering av høydebasseng, akutte oppgraderinger av VA-nettet, sikkerhetstiltak på vannforsyningen, rehabilitering av avløpsspumpestasjoner og enklere oppgradering av Otta renseanlegg.

Et av de største samlede tiltakene er videreføring og opptrapping av VA-sanering etter prioritert liste. Her er det lagt opp til betydelig fornyelse av både vann- og avløpsledninger gjennom siste del av planperioden. Prioriteringen må samtidig samordnes med andre tiltak, blant annet flom- og skredsikring.

Vurdering

Hovedplanen viser at Sel kommune står foran et betydelig fornyelsesbehov innen vann og avløp. Det er nødvendig å opprettholde en tilstrekkelig fornyelsestakt på ledningsnettet for å hindre at etterslepet fortsetter å øke. Det er også behov for rehabilitering/reparasjoner på en rekke høydebasseng og pumpestasjoner i planperioden.

Samtidig viser planen at det ikke vil være riktig å basere prioriteringene utelukkende på alder eller antall registrerte ledningsavvik. Kommunen må prioritere ut fra en samlet vurdering av risiko, konsekvens, tilstand, beredskap, vegforhold og muligheten for samordning med andre kommunale tiltak.

Hjellum er et godt eksempel på dette. Selv om området tidligere ikke nødvendigvis har hatt de største VA-avvikene, er vegforholdene nå så dårlige at VA-sanering bør ses i sammenheng med nødvendig vegoppgradering. Det samme gjelder andre områder hvor dårlige grunnforhold og eksisterende infrastruktur gjør at en samlet gjennomføring vil være mer hensiktsmessig.

Samtidig må områder med større tekniske avvik prioriteres, blant annet Plassjordet og Dahle vest. Det er derfor viktig at handlingsplanen brukes som et dynamisk styringsverktøy, hvor prioriteringene kan justeres dersom ny kunnskap, nye avvik eller andre større kommunale prosjekter påvirker behovsbildet.

Flomsikringen av Otta er et særlig eksempel på dette. Dersom NVE gir klarsignal for gjennomføring, vil det være nødvendig å ha overvannsløsningene i nedslagsfeltet på plass. Dette kan føre til behov for omprioritering eller økte investeringer i planperioden. Samtidig kan koordinering med VA-fornyelse være positivt fordi eksisterende ledningsnett som allerede har behov for rehabilitering kan tas samtidig med flomsikrings- og overvannstiltak.

Det samlede investeringsbehovet på 536 mill. kroner viser at kommunen må være forberedt på et høyt investeringsnivå gjennom planperioden. Investeringene innen vann og avløp skal være selvkostfinansierte. Et høyt investeringsnivå vil derfor påvirke selvkostgrunnlaget og over tid kunne få betydning for gebyrnivået for abonnentene.

Hovedplanen innebærer ikke i seg selv at alle investeringene er endelig vedtatt. Den skal være kommunens overordnede strategiske grunnlag for videre prioritering, økonomiplanlegging og budsjettering. De enkelte investeringene må behandles gjennom kommunens ordinære økonomi- og beslutningsprosesser.

Det er noen forhold i planperioden som det er knyttet usikkerhet til. Dette gjelder blant annet framtidig utvikling i belastningen på Otta renseanlegg, eventuelle krav om nitrogenrensing, framtidig flomsikring av Otta og behovet for å tilpasse VA-investeringene til slike prosjekter.

Forslaget til hovedplan legges ut på offentlig høring før endelig politisk behandling. Dette gir berørte abonnenter, grunneiere, næringsliv, offentlige myndigheter og andre interesserte anledning til å komme med innspill til planens mål, prioriteringer og tiltak.

Høringsinnspillene skal deretter vurderes og innarbeides der det er relevant før hovedplanen legges fram for endelig politisk behandling.

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Forslag til Hovedplan vann og avløp 2027–2036 sendes på offentlig høring i 6 uker.
2. Høringsinnspillene vurderes og innarbeides i det videre arbeidet med hovedplanen før planen legges fram for kommunestyret til endelig politisk behandling.

Formannskapet sin behandling av sak 58/2026 i møte den 20.10.2026:**Behandling**

Formannskapet vedtok å lukke møtet under orienteringen fra saksbehandler/Asplan Viak ifb.

Hovedplan vann og avløp, jf. kommuneloven § 11-5 andre ledd og offentleglova § 24 tredje ledd første punktum. Vedleggene til saken inneholder opplysninger som av sikkerhetsmessige hensyn bør unntas offentlighet.

Kommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Forslag til Hovedplan vann og avløp 2027–2036 sendes på offentlig høring i 6 uker.
2. Høringsinnspillene vurderes og innarbeides i det videre arbeidet med hovedplanen før planen legges fram for kommunestyret til endelig politisk behandling.